

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

- Souchopová V., Novotný B. 1974: Záchranný výzkum středověké služební osady u Černé Hory. PV 1973, 82-4, Taf. 76:10, 86-92, Brno.
- Souchopová V., Ludikovský K. 1975: Keltská šperkařská kovolitecká dílna v Bořitově, PV 1974, 33-34, Brno.
- Souchopová V. 1975: Sídliště ze střední doby hradištní u Bořitova, PV 1974, 48, Brno.
- 1976: Vesnické osídlení z 10. století v Bořitově, trať Niva, Archeologia historica I, 153-6, Brno.
- Šrot J. 1971: Zadní Vejšnice. Vlastivědné listy Boskovicka, 4-4, s. 3-4, Boskovice.
- Štof A., Geisler M. 1984: Záchranný archeologický výzkum na trase plynovodu Maloměřice-Boskovice v roce 1982 /okr. Blansko/, PV 1982, 79-82, Brno.
- Štof A. 1984: Příspěvek k poznání hradiš v Boskovické brázdě. PV 1982, 82-85, Brno.
- Tenora J. 1903: Kunštátský okres, Vlastivěda moravská, Brno.

PRŮZKUMY ARCHEOLOGICKÝCH LOKALIT V OKRESE VYŠKOV

Ondřej Šedo, Muzeum Vyškovska Vyškov

V průběhu roku 1983 archeologické pracoviště Muzea Vyškovska sledovalo zásahy do terénu při stavbách a zemědělských pracích a provádělo průzkumy na různých lokalitách své sběrné oblasti.

Bošovice

Na návrší jižně od obce bylo zjištěno na rozsáhlé ploše pravěké sídliště. Početné byly nálezy velatické kultury, další střepy dokládají osídlení kultury s moravskou malovanou keramikou, vzhledem k malému počtu však neumožňují bližší datování.

Nejzávažnějším nálezem z tohoto období je zoomorfní nádoba s otvorem ve hřbetě těla, z něhož na odvrácené strany vybíhaly hlavy a přední nohy dvou zvířat. Jedna z nich má uši utvářené drobnými provrtnými plastickými výčnělky, z temene vyrůstají růžky, oči a tlamu vyznačují hluboké vpichy. Všechny vyčnívající části byly v různé míře otlučené už před uložením do země. Druhá hlava měla původně nad čelem dva hrotité výčnělky, na zachovaném zbytku povrchu je nepravidelná jamka v místech levého oka. Široký vpich na horní části hrdla představuje tlamu. Pravěký tvůrce při modelování použil hlínu s malým množstvím ostřiva. Na povrchu není možno zjistit zjevné stopy malování. Neobvykle tvarovaný předmět rozšiřuje škálu zoomorfních nádob o dosud neznámý typ.

Brankovice

Západně od železniční stanice v Brankovicích, na svahu rozsáhlého návrší, porušila hluboká orba kulturní vrstvu, ze které kromě atypických střepů a štípané industrie pochází fragment pohárku moravské malované keramiky a obsidiánový ústěp.

Bučovice

Při průzkumu v prostoru západní části návrší mezi údolím potoka Kloboučky a Litavou bylo sledováno pravěké sídliště. Většina nalezené keramiky patří velatické kultuře, v jednom rozoraném objektu byl také zlomek bronzového srpů. Ojedinelý střep z výdutě s vhlazovaným mřížováním můžeme datovat do doby stěhování národů.

Čechyně

Podél pravého břehu potoka Rakovec zasahuje z katastru Komořan až k domům na okraji Čechyně sídliště z doby laténské a římské. Při průzkumu jeho západního okraje byl kromě keramiky a přeslenů nalezen železný nůž.

Drnovice

V prostoru zalesněného návrší Kněží háj severně od Drnovic jsme spolu s M. Daňkem, spolupracovníkem muzea, zkoumali objekty, které objevil v minulých letech.

Objekt 1/83 byl zbytkem jámy. Rýsovala se ve stěně hluboké strže, vymleté ve sprašovém podloží. Dno zasahovalo až do hloubky 3 m od současného povrchu. Tmavější výplň obsahovala keramikou z doby halštatské.

Objekt 2/83 částečně poškodila jáma po těžbě kamene. Pod kulturní vrstvou s atypickou pravěkou keramikou /snad z mladší doby bronzové/ byla prozkoumána část vlastního objektu se střepy jordanovské kultury a štípanou industrií z pazourku a obsidiánu. Z dalších nálezů je zajímavý zlomek držadla poklice a nožka antropomorfní plastiky. Vzhledem k problémům s výkopem ve vysušeném podloží pod polní cestou byly další práce odloženy.

Ježkovice

Na ploše rozsáhlého hradiště v poloze Ve zbitých, které dnes leží těsně u břehů Opatovické přehrady, jsme společně s M. Daňkem prohlédli všechny zásahy do terénu /vývraty, zářezy polních cest/. Drobnými sondami byly sledovány zřetelné plošiny, jež odpovídají úpravám pro sídlištní objekty. Všude se objevovaly roztroušené hrudky mazanice s otisky prutů. Na jedné z teras na severovýchodním svahu vytvářely vrstvu o síle 5 cm. Z nevelké vzdálenosti od tohoto místa pochází střep, získaný při průzkumu už roku 1981 /za informaci děkuji Dr. Janákovi/. Dalším prohledáváním místa byl rozšířen počet střepů, zdá se

však, že všechny pocházejí z jediné nádoby. Vysvětlení absence závažnějších nálezů v místech s jasnými stopami spálených konstrukcí objektů bude vyžadovat další průzkum.

Kobeřice

Při průzkumu na polích nad úpatím svahu západně od budov JZD bylo sledováno na rozsáhlé ploše sídliště velatické kultury s nálezy keramiky a drtelid na mletí obilí.

Slavkov, cihelna

Výkop pro kanál, který má odvádět vodu z bývalé cihelny, ležící východně od města, prořezal okraj terasy s bohatým pravěkým a středověkým osídlením. Bylo zde porušeno 18 objektů. Pozornosti si zaslouží především dvě jámy s početnou keramikou kultury zvoncovitých pohárů, tři jámy a hliník velatické kultury. Dále byla prozkoumána starolaténská jáma a část zahloubené chaty, v jejíž výplni byly nalezeny předměty /keramika, železná spona a ostruha/ z různých období mladší doby železné. Stejně je datovatelná baterie hrnčířských pecí téměř zničených mladšími objekty a skrývkou ornice. Větší množství nálezů bylo získáno ze dvou objektů a jedné jámy z 12. - 13. století. V jednom z nich byla pec s hlinítmým výmazem, který překrýval vrstvu oblázků.

Slavkov, levý břeh Litavy

Při sběru na nízké terase nad řekou Litavou, asi 500 m východně od jejího soutoku s potokem, přítékajícím od Nížkovic, bylo zjištěno laténské a středověké osídlení.

Vyškov, Dobrovského ulice

Po asanaci budov části starého městského jádra Vyškova mezi Dobrovského ulicí a náměstím Československé armády se objevily zbytky zdíva ze zástavby bývalých středověkých parcel. Na volných plochách v blízkosti někdejšího opevnění byly četné vrstvy prosycené uhlíky a struskou. Vznikaly nejspíše na místech skládek materiálu, vyvezeného z řemeslnických dílen, které pracovaly v 15. - 16. stol.

Výkopem zjišťovací sondy v místech méně zasažených zemními pracemi byly odkryty základy kovárny. Její zdívo z kamenů spojených hlinou se opíralo o kamennou ohradu, rozdělující dva sousední pozemky. Mělká jáma v podlaze za pravděpodobným vstupem byla podél stěn lemována rozrušeným soklem z kamenů, prostoupených uhlíky. Množství strusky, beztvare zlomky železa, bronzu a shluky popela vytvářely uvnitř objektu vrstvu o síle 5 - 10 cm. Možné výrobní zaměření naznačují fragmenty několika nožů. Keramika datuje ostatní nálezy do konce 15. a do 16. století. Časté byly zlomky loštických pohárů. Prokopávání žlutky v podlaze kovárny vedlo k zjištění, že její základy zasahovaly do povrchu souvislé vyrovnávací vrstvy, překrývající starší sídelní horizont z 13. století.

Vyškov, pravý břeh Marchanického potoka

Při sběru v prostoru nevysokého návrší v údolí Marchanického potoka jsme sledovali pravěké osídlení, především z mladší doby bronzové a z doby laténské. Jižní část lokality v současnosti překrývá městské smetiště. V hlubokém výkopu pro odvodňovací kanál byl zjištěn sídlištní objekt. Zachovala se jeho spodní část ve tvaru oválné jámy s kolmými stěnami a rovným dnem. Z tmavé výplně pocházejí střepy, datovatelné do konce mladší doby římské.

Vyškov, poloha Ostrov

Západně od Vyškova, v blízkosti katastru Rostěnic, se nad soutokem potůčků, přítékajících od Rostěnic a Hlubočan, zvedá táhlé návrší, na kterém M. Daněk zjistil rozsáhlé sídliště. Menší počet nálezů je z období eneolitu. V mladší době bronzové a z doby laténské kultury osídlil plochu o rozměrech nejméně 200 x 80 m. Kromě střepů byly nalezeny zlomky pískovcových kadiubů a bronzových předmětů. Zhruba stejně rozsáhlé bylo sídliště v době laténské. Při rozorávání okrajů bývalé polní cesty byla porušena zahloubená laténská chata. Měla obdélný tvar se dvěma kůly ve středu kratších stěn. Výplň šedé barvy obsahovala keramiku, mazanici, železnou skobu a zlomky dvou skleněných náramků. Kromě zvířecích kostí jsme zjistili rovněž zlomek lidské čelisti.

Vyškov, poloha Žleby

Severozápadně od bažin nad rybníkem Kačenec objevil M. Daněk pravěké sídliště. Rozkládalo se podél levého břehu Rostěnického potoka, na svazích obrácených k východu a jihovýchodu. Sběr na zora-ných polích přinesl doklady velatického osídlení a především osídlení ze starší doby římské. Kromě barské keramiky bylo nalezeno také železné kopí a nůž.

Vyškov - Dědice

Z objektů, poškozených při odebírání hlíny v hliníku cihelny v Dědicích, byly prozkoumány tři sídlištní jámy, všechny v podstatě bez nálezů. Pouze jáma 1/83 obsahovala keramiku kultury nálevkovitých pohárů, štípanou industrii a parohový nástroj. Pozornost si zaslouží několik zlomků mohutného jeleního parožní se zřetelnými zářezy. Za intrusi můžeme považovat střepy kultury s moravskou malovanou keramikou se stopami malování a drobnou hliněnou naběračku.

Untersuchungen von archäologischen Lokalitäten im Bezirk Vyškov. Das "Museum Vyškovska" verfolgte im Verlaufe des Jahres 1983 Erdarbeiten und führte Untersuchungen auf früher bekannten oder neu entdeckten Siedlungen durch: Brankovice /Kultur mit MBK/; Bučovice /Velaticer Kultur/, Čechyně /Latène- und ältere römische Kaiserzeit/, Kobeřice /Velaticer Kultur/, Slavkov, am linken Ufer der Litava /Latènezeit und Mittelalter/ und in Vyškov, in der Lage Žleby /Velaticer Kultur und ältere römische Kaiserzeit/.

In Drnovice, in der Lage Kněží háj, wurde ein Objekt der Jordanov Kultur mit dem Fund des Füsschens einer anthropomorphen Plastik und eine Grube der Schlesisch-Platěnicer Kultur untersucht. Der Aushub für einen Kanal in Slavkov, beschädigte Objekte der Glockenbecher-, Velaticer-, Latěnekultur und aus dem Mittelalter. In Vyškov, beim Bache Marchanický, wurde eine Grube aus dem Ende der jüngeren römischen Kaiserzeit durchgegraben und in der Lage Ostrov, eine Hütte aus der Latěnezeit festgestellt, mit Funden von Keramik und Bruchstücken von zwei gläsernen Armringen. In das 15. - 16. Jh. gehört eine Schmiede, deren Fundamente bei den Assanationen von Gebäuden, am Umfang des Stadtkernes des mittelalterlichen Vyškov, abgedeckt worden sind. Im Lokalteil von Vyškov, in Dědice, hat man eine Grube der Trichterbecherkultur festgestellt, in der ausser Keramik und Spaltindustrie auch Hirschgeweih mit deutlichen Einschnitten war.

Interessant ist der Fund eines zoomorphen Gefässes, das als Oberflächenfund auf der Siedlung der Kultur mit MBK bei Bošovice gewonnen wurde. Der Gegenstand, der weder geklebt noch argñntz ist, ist aus Ton ohne einer grösseren Beimengung an keramischer Magerung modelliert. Aus dem Leibe, mit einem tieferen Grübchen im Rücken, laufen die Vorderteile von zwei Tieren aus. Das eine von den Köpfchen hat die Ohren in Gestalt von plastischen durchbohrten Knubben geformt und am Kopfe saßen Hörnchen, durch Einstiche sind die Augen und das Maul angedeutet. Bei dem zweiten, ziemlich beschädigten Köpfchen, waren auf dem Scheitel spitzige Knubben - Ohren modelliert, das erhaltene Auge bildete ein unregelmässiges Grübchen und am oberen Halsteil war ein tiefes Maul eingeritzt. Beide Fusspaare waren säulenförmig, unregelmässige, stellenweise mit kantigem oder ovalem Querschnitt.

NEUE ARCHAEOLOGISCHE LOKALITÄTEN IM RAUME VON KROMĚŘIŽ /Bez. Kroměříž/

Helena Chybová, Museum Kroměřížska Kroměříž

Ein Mitarbeiter des "Museum Kroměřížska", der Student Jaroslav Ševčík aus Sulimov, übergab dem Museum Scherbenmaterial, das durch Oberflächenfunde von bisher unbekanntem Siedlungslokalitäten in der Umgebung von Kvasice, in südöstlichen Teile des Bezirkes Kroměříž, gewonnen wurde.

Es handelt sich um die Flur "Pod Čajetnem" im Kataster von Sulimov und die Flur "Paseky" im Kataster der Gemeinde Vrbka, beide in Tallagen des hügeligen Terrains des Marsgebirges /Chřiby/ situiert. Auf beiden Lokalitäten wurden durch Ackerung Kulturschichten mit eingetieften Siedlungsobjekten erfasst, aus denen der genannte ein reichhaltiges Scherbenmaterial gewann, das eine Besiedlung aus der jüngeren Steinzeit /steinerne Spalt- und Schliiffindustrie/, aus der Bronzezeit /Lausitzer Kultur/ und aus der Latěnezeit belegt. In der Flur "Paseky" hat man auch Scherbenmaterial aus der mittleren Burgwallzeit gewonnen, das vielleicht eine unmittelbare Beziehung zu den naheliegenden slawischen Gräberfeldern in den Fluren "Tabarky" und "Záhumenice" hat.

VÝSLEDKY TERĚNNÍHO ARCHEOLOGICKÉHO PRŮZKUMU NA ZNOJEMSKU /okr. Znojmo/

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo
/Tab. 18 : 2/

Rozsáhlá stavební činnost a budování velkoplošných závlahových sítí včetně vodních nádrží se tak jako již v minulých letech neobešlo na okrese Znojmo bez porušení archeologických lokalit. Každoročně se nám tak zmenšuje počet památek, které jsou vhodné pro systematické archeologické výzkumy. Tím více vystupuje do popředí nutnost předstihových záchranných prací, k nimž však nejsou vždy dobré podmínky. Současná situace si vsuktu přímo vyžaduje nejen úzkou spolupráci okresních muzeí s příslušnými okresními národními výbory a investory uskutečňovaných akcí, ale také konstruktivní spolupráci s Moravským muzeem v Brně jako s metodickým odborným zařízením.

Velký význam má, zejména při výzkumech prováděných ve větším rozsahu, spolupráce s Archeologickým ústavem ČSAV v Brně a pro okres Znojmo s katedrou archeologie a muzeologie FF UJEP v Brně. Cílem veškerého snažení je záchrana archeologických lokalit a uplatnění zákona č. 22/85 Sb. Nejde v žádném případě o snadnou záležitost. Kromě vlastní terénní praxe to vyžaduje i nadále soustavnou osvětovou činnost. Provádíme ji obzvláště u profesí, které se přímo účastní stavebních i terénních prací. Nejlepším výsledkem je pro nás to, když uvedené pracovníky získáme pro záchranu archeologických památek.

ČÍŽOV I

Další sídliště šareckého typu z mladší doby kamenné jsem zachytil na katastru obce Čížov. Jde o mírný jihovýchodní svah, který se nalézá přibližně 700 m východně vsi na pravém břehu Klaperova potoka. Mezi nálezy jsou početně zastoupeny zlomky keramiky, štěpané industrie a bohaté jsou nálezy zlomků kamenných broušených nástrojů.

ČÍŽOV II

Pěkné neolitické jádro ze šedého rohovce bylo nalezeno asi 2 000 m jihozápadně od vsi nedaleko místa

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Řihovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně